

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZEKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félévre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postatakarékpénztári csekk-
és kliring 10,489 sz. — — — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendők.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PAL
LAPTALAJOSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyilt-tér sora 1 korona

Közgazdasági Egyetem.

Irta: *Chorin Ferenc*

főrendiházi tag.

Rég nem részesítette az ország oly általános helyeslésben a kormány valamely elhatározását, mint azt, melylyel a két új tudományegyetem felállítását bejelentette. A kultuszminiszter ezzel a lépéssel a tudománynak két új műhelyét szervezi Magyarországon, melynek feladata leendő előbbre vinni azt a nagy kulturális munkát, melynek eredményei nemzetünk jövőjére és európai pozíciójára kiváló hatással vannak. Az új egyetemek felállítása iránti elhatározás bizonyítéka annak, hogy a tudomány nálunk abban a megbecsülésben részesül, mint a többi nyugateurópai országban és hogy a magyarságnak a kultúra iránti nagy igényeit az eddig a fővárosban központosított legfelsőbb oktatás nem elégítheti ki.

A két új egyetem felállításával azonban csak meglevő kulturális állapotokat fejlesztünk, de nem mutatunk új irányokat, nem nyitunk új lehetőségeket a nemzetnek, hogy a produktív termelés terén fejthesse ki erőit és a nagy világversenyben, mint tényező helyet foglaljon. Ha vizsgáljuk a gazdasági téren való elmaradásunk okait, nem vonhatjuk kétségbe, hogy azok egyike abban keresendő, hogy nemzeti intelligenciánk nem bír azokkal az ismeretekkel, melyek ma a gazdasági élet vezetéséhez szükségesek. Innen van az a nyugati államokkal szemben határozott inferioritásunk, mely nálunk mindenütt észlelhető, ahol az ország gazdasági érdekei mérlegeltek és eldöntetnek és innen van az, hogy társadalmunkból hiányzik az irányításnak és ellenőrzésnek az a képessége, mely más államokban; a végrehajtó hatalomnak gazdasági kérdésekben szükségszerűen előírja a követendő utat. Érezhető ez a parlamentben, érezhető azoknak a tárgyalásoknak folyamán, melyeket külállamokkal folytatunk gazdasági szerződések megkötése tekintetében, érezhető mindenütt a hivatalokban, de érezhető maguknál a termelő ágaknál is, ahol az a kezdeményezés, céltudatos keresztülvitel, melyet nagy közgazdasági tudás és magas közgazdasági szempontok nyújtanak, kielégítőnek nem mondható. Bizonyára minden téren vannak egyes kiváló férfiak, — parlamentben, miniszteriumban, iparvállalatok élén, mezőgazdaságunk körében — kiknek alkotó ereje legyőzi a nehézségeket és kik uttörő munkát végeztek Magyarországon. Ezek azonban kivételek a művelt középosztályból, melyre az ország szellemi vezetése hármaslag, hiányzik a közgazdasági érzék és közgazdasági ismeret. Természetesen ennek háros következménye az is, hogy hiányzik a rokonszenv nálunk, az erkölcsi megbecsülés, a köz-

gazdasági alkotások iránt, mert hiszen nem ismerik jelentőségüket, nem ismerik a munkát, amit a nemzeti termelés érdekében kifejtének.

Hogy ez így van, ennek korántsem az intelligencia hiánya az oka. Elsősorban talán történeti okokra vezethető vissza; a nemzet századokon át kénytelen volt erejét alkotmánya függetlenségének védemére összpontosítani. Gazdasági kérdésekkel alig foglalkozott. Ez a multban még valahogy lehetséges volt, de ma, mikor az egész világ küzdelme gazdasági téren dől el, amikor a nyugati államok egész szervezete, hadserege, tengerészete, külügyi képvisellete elsősorban gazdasági célokra szolgál, kétségtelen, hogy nekünk is egész erőnket ide kell koncentrálni, ha teljesen elmaradni nem akarunk.

Ennek a domináló érzületnek tulajdonítható az a szerencsés körülmény, hogy a különböző termelési ágak egyesültek egy óhajban, egy közgazdasági egyetem kreálása iránt és engem tiszteltek meg azzal, hogy a főrendiházban ez óhajnak szószólója legyek. Legyen az országnak egy tudományos intézete, ahol a gazdasági és szociológiai tudományok, mint önálló cél műveltetnek, nem mint a jogi tudomány mellék tárgyai, hanem mint öncél egy gazdasági szellemtől áthatott társadalom teremtésére és nevelésére.

Mit jelentene az, ha Magyarország intelligenciájának egy jó része több éven át a földművelés, kereskedelem és ipar legmagasabb kérdéseivel foglalkozna és az európai és világ gazdaságot illető nagy ismeretekkel lépne ki az élet porondjára. Ha megismerné azokat a vámpolitikai, közlekedésügyi, iparpolitikai, mezőgazdasági nagy kérdéseket, melyekről ma az egyetemet végzett embernek fogalma sincs Milyen haszon volna ez a birtokosra, a közhivatalnokra, a törvényhozóra, iparosra és kereskedőre és milyen áttormálása volna az egész közéletünknek!?

Hogy elérjük ezt a célt, melyet magunknak a magyar társadalom transformálását illetőleg kitűztünk, egyetemre van szükség. A kormány meg lehet győződve arról, hogy az a költség, melyet az egyetem igényel a nemzeti ügynek adminisztrálásában, a termelés jobb vezetésében sokszorosan fog visszatérülni és egy új, jobb jövőnek segíti az alapját megvetni.

— Székely vasutat a székelyeknek!

Ez a kiáltás hangzik évtizedek óta és nincs, legalább eddig nem volt, aki meghallja, megértse kormány körökben a székelységnek ezt a nagyon is indokolt jajkiáltását. Nagy befolyású, országos tekintélyű képviselőink voltak állandóan, de azért egy lépéssel sem vitték előbbre a Székelyföld közepének vasutügyét. Körül kerülhetnek a körvasuton, mint a farkas a magas kerítéssel körülvett ólat, de hozzánk: a Székelyföld természetes köz-

pontjába bejutni, csak nagy kerülőkkel lehet. Mi és velünk együtt a magyar sajtó évek óta sürgetjük az igazi székely vasut megteremtését, mely a székelyföldi vármegyéket közvetlenül összekapcsolja és így itt, az ország keleti határán szegletkövet képező székely faj megerősödését eredményezné. Ez az igazi székely vasut pedig egyedül és kizárólag a kolozsvár—marosvásárhely—székelyudvarhely—sepsiszentgyörgy—konstancai vígjárgalmi transverzális vonal kiépítése. E nélkül csak toldozás, feldozás az egyes vicinálisok kiépítése, mert a Székelyföld megerősítését, jövődöbeli fejlődését nem tudják alapozni. Egyelőre azonban a legnagyobb örömmel vesszük a légkisebb előhaladás hírére is. A „Csikvármegye“ laptársunk azt állítja, hogy a legautentikusabb helyről értesül a kereskedelemügyi miniszteriumban folyó munkálatokról, mely az erdélyrészi transverzális vasut tervezete és költségvetésének elkészítésében nyilvánul. Ebből azt következteti laptársunk, hogy Beöthy László kereskedelemügyi miniszternek nem pusztán ígéret a jelszava, hanem a komoly cselekvés, mert a héjjasfalva—székelyudvarhelyi és a küllőszeg—parajdi zsákutcába futó vasutvonalakat sürgősen akarja kiépíttetni, hogy a körvasutba bekapcsolják. Ha ez így áll, amiben kétségeskedni nem akarunk, akkor tényleg mindnyájunk osztatlan elismerésére számíthat a miniszter. De a jól végzendő munka, a hazafias cselekedet nyugodt öntudata, mely e tényét követné, már magában véve is nagy érték lenne a kereskedelmi miniszter székelyföldi korszakalkotó működése terén. Vármegyénk és a székelyföldi összes orsz. képviselők figyelmébe ajánljuk az igazi székely vasut régen vajudó kérdését. Álljanak sorompóba pártkülönbség nélkül e nagyfontosságú ügy mellett s minden rendelkezésükre álló eszközzel segítsék dűlőre. Egy egész ország rész: Erdély pusztulásának ügyéről van szó, amelynek elhárításáért minden igaz hazafinak sikra kell szállnia.

Dr Valentsik Ferenc képviselőnk beszéde.

(2. folytatás)

Statisztikai adatokat kellene felhozni az ország különböző részeiből abban a tekintetben, hogy micsoda mizériák vannak az országban és hogy micsoda elhanyagolt állapotban vannak ezek? E statisztikai adatok azonban kissé önkényesek és a figyelmet is elvonják. Ismerek egy vármegyét, a hol születtem és a hol lakom; ennek a vármegyének állapotáról mondok el egyet-mást. (Halljuk! a baloldalon) A vármegyének 110.000 lakosa van, a melynek 96 százaléka szintizta magyar.

Sümegei Vilmos: Azért mellőzik!

Valentsik Ferenc: Sokszor halljuk a frázist, hogy a Székelyföld Magyarországnak keleti védbástyája, azt minden erővel és minden eszközzel meg kell védeni. Sajnos ez mindig frázisnak való. Bizonyítja ezt az én vármegyém esete.

Tudjuk, hogy minden közgazdasági felendülésnek első tényezője a jó forgalmi viszony, az olcsó közlekedés. Azt hiszem, hogyha európai embernek mondanám el, a

mit elmondandó leszek, nem tudná elhinni. A 110 000 lakost számláló székely vármegyén hét kilométernyi uton vonul keresztül a vasút és ezen hét kilométerben egyetlen nemzetiség lakta községünket érinti, annak fűtyölt is, míg a koalíció el nem törölte ezt a vivmányt, most már nem is fűtyöl (Derűtség a szélsőbaloldalon). A vármegyének ebből ennyi haszna van.

De tovább megyek. Az iskolakötelesek 35—40 százaléka beiskolázatlan egyszerűen azért, mert iskolára pénz nincs. Nálunk 40 kilométeres körön belül évek óta sem egy orvos, sem egy gyógyszerár nincsen. (Felkiáltások balfelől: Hallatlan!)

Hajdan virágzó ipara és kereskedelme volt. Székelyudvarhely városának iparosai igen jól tudtak keresetükből megélni; ma például a 80 tagot számláló fazekas társulattól, egyetlen egy van és ez előtt pár héttel kért utlevelet, hogy Amerikába kivándoroljon. Tízezer lakost számlál egy város és annak összes egyenes állami adója 100 000 korona, a melyből 15 000 koronát behajthatatlanság címen le kell írni. Tehát végződik a számadás azzal, hogy a 10 000 lakóju város, a melynek 10—15 évvel ezelőtt élénk kereskedelme volt, a melynek polgárai elérhető módon voltak, ma csak 85 000 korona egyenes állami adót képes fizetni. Hogy ezzel szemben a pótdadó 75—100 százalék, az egészen természetes. (Ugy van! balfelől).

Közutaink állapotára csak annyit említek meg, hogy a szomszéd Maros-Torda vármegyével a közlekedés vicinális közuton történik (Mozgás) és méltóztassék megmondolni, hogy hogyan lehetne forgalmat várni ettől az elhanyagolt helytől, midőn ha el akarunk jutni vasuton a tőlünk 50 kilométerre levő Csikszeredába: 14 órai vasuti utat kellene tenni; ha el akarunk jutni a szomszéd városba, Sepsiszentgyörgyre, akkor 10 órai, ha pedig a 80 kilométer távolságra fekvő Marosvásárhelyre, akkor 14 órai utat kellene vasuton tenni. (Mozgás) Ellenben a nemzetiséglakta vidékek? Azt méltóztassék megnézni, azok kellőleg fel vannak szerelve vasúttal.

Nálunk ha valaki akármilyen pupillaris kölcsönt jó biztosíték mellett fel akar venni a takarékpénztártól, nem kapja meg. Magyar pénzügyintézet jelzálog kölcsönöket veni ad. De méltóztassék megnézni minden második telekkönyvet: a nemzetiségi pénzügyintézetek mindenütt rá vannak kebelezve. És méltóztassék megengedni, hogy annak igazolására, milyen elhanyagolt hely ez, az állami épületek helyzetét is említsem. Ott van egy törvényszéki épület, a melyet az állam 10—15 év előtt potom pénzen vásárolt. De az olyan állapotban van, hogy a szakértők kimutatták róla, hogy tuberkulózis bacillusokkal van telítve. (Mozgás balfelől). Tíz éven belül 14 ember halt el onnan tuberkulózisban, 15 év óta ötödik törvényszéki elnökünk van. Három meghalt, a negyedik elvitte magával a pusztító kórság csiráját. Most van az ötödik. Ez nem titok az igazságügyminiszter előtt. Felterjesztést tett hozzá a törvényszéki elnök, a táblai elnök, a városi képviselő testület, Udvarhelyvármegye közigazgatási bizottsága, előtte hevernek az akták és akkor azt mondta az igen tisztelt miniszter ur, jól van a város adjon segédelmet.

Ez az a város, a mely 85 000 korona egyenes adót fizet, felajánlott 100 000 koronát és ingyenhelyet, csak hogy építsék meg a törvényszéki épületet. Én nem hibáztatnám a miniszter urat, ha nincsen fedezet. De egy oly országban, amelynek ilyen elsőrangú szükségletre nincsen fedezete lehet, drága pénzen, minden komoly ok nélkül, minden józan cél nélkül Dreadnought-okat építeni!? (Igaz! Ugy van! a szélsőbaloldalon). Mikor ilyeneket látok én, akkor teherbíró képességről ne beszéljünk. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon).

Én most nem akarok végig menni mindezeket a mizériákon, de méltóztassék megengedni, hogy különösebb elbánásban részesítsék egy kérdést, mert az én szerény nézetem szerint, elsőrangú országos közérdek az, és annak az országos közérdeknek sérelmével fogunk eljárni, ha a bajokon nem segítünk. A tisztviselők helyzetét értem. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon) Mert alig mulik el nap, hogy a tisztviselői karnak valamely részéből kínos panaszhangok el ne jussanak hozzánk és én úgy vélem, hogy már érkezett a 12-ik órája annak, hogy ezeket a panaszokat meghallgassuk és a bajokon valamiképp segítsünk.

Elérkezett az utolsó órája, a mikor meg kell hallgatni, mert ne méltóztassék elfelejteni, hogy arra a tisztviselői karra az országnak igen fontos érdekei vannak rábizva, s ezen érdekek jelentékeny sérelmével járna, ha a panaszokat végre meg nem hallgatnánk és azokon végre nem segítenénk. Méltóztassék vi-szaemlékezni, hogy már Shakespeare azt mondatja Julius Caesarral, hogy engedjétek hozzám a kövér és jól táplált embereket, mert azokban megbízom, de a sovány, kiéhezett embert ne engedjétek közelembe, mert az iránt bizalmam nincs.

Méltóztassék elhinni, hogy a tisztviselői kar ma még példászerűen teljesíti kötelességét, ma még a szorgalom és a szakértelem szempontjából ellene lényegesebb kifogást emelni nem lehet, de hogy ez vajjon így lesz-e, ha majd a nyomor kopogtat ajtaján, azt én előre megmondani nem tudom.

Gróf Batthyány Tivadar: Már kopogtat!

Válentsik Ferenc: A kétségbeesés és a szenvedés rossz tanácsadó. Bizonyos, hogy ha az állam szerződésre lép a maga tisztviselőivel és azt mondja nekik, hogy igénybe veszem a te összes munkaerőt s lefoglalom magamnak és ott kell lakjal a hol hivatalod van, hogy éjjel-nappal rendelkezésre állj, akkor bizonyos, hogy valamilyen díjazni is kell a tisztviselőket és olyan helyzetbe kell hozni őket, hogy a főnforgó viszonyok között tisztességgel megélhessenek (Igaz! Ugy van! a bal és a szélsőbaloldalon). (Folyt köv)

Törökbuza, — zab, haricska.

Az Udvarhelyvármegyei Méhész-Egyesület felhívása a vármegye kiscgazdáihoz a pohánka (haricska) termelése tárgyában.

Udvarhelyvármegye területén ez ideig szórványosan termelt haricska nagyobb mérvű termelése anyagi vivmányaink romlása következtében nagyon indokoltá vált. A szomszédos Háromszék vármegyében már régóta nagyban termelik s magtermése a háztartásban használt tengerit teljesen pótolja, sőt a jobb módúak asztalánál is elfoglalta helyét. E vármegyében, hol a mezőgazdaság még igen sok oldalon megerősítésre, pótlásra vár, s különösen a vármegye havasalji részében a helyett, hogy a gyengén fizető tengeri termelés helyett más alkalmas gazdasági, esetleg takarmánynövény termesztését vezetnék be és karolnák fel a kiscgazdák — a tengeri termesztését erőltetik és terjesztik, — holott a silány talajviszonyok és szeszélyes éghajlat miatt a tengerinek 5 évi átlagban van legalább egyszer biztosítva a termése — még akkor is hozza viszonyítva e vidék termés-átlagát csak a keresztur-vidéki termésátlaghoz — a közepesen aluli mérlegen áll.

A tengerivel szemben megnyilvánult túlzó termelési vágy s a szántóföldek több mint egy negyed részének e kapás növényvel való lefoglalása hátráltatja a belterjes állattenyésztés fejlődését s ennek stagnálása a vidékek anyagi felszabadulását. Nem lévén célunk a tengeri ellen irányítani a közvéle-

ményt, sőt ennek termelését ott, a hol a talajviszonyok és éghajlat önmagukban biztosítják, mint pl. Keresztur-vidéke nagyon szükségesnek és nélkülözhetetlennek tartjuk, azonban hol a természeti feltételek termelésére nincsenek meg ott, mint teljesen pótló növénynek, a pohánkának termesztését ajánljuk a vármegyei kiscgazdák meleg figyelmébe.

A pohánka éghajlatunkat teljesen bírván, termelése fokozni fogja a gazdaság jövedelmét, háztartási használata mellett ép úgy, mint a törökbuza darálva takarmányképp adhatjuk sertéseknek és szarvasmarháknek. Tagosított birtokokon aratás után vetve és zölden alászántva, jó minőségű zöld trágyázást ad. A talaj iránt nem válogatós, s zabnál is csekélyebb igényei vannak s rendszeren sovány, lazakötött földbe szokták vetni. Trágyázni alája nem szabad, mert frissen trágyázott földben folyton virágzik és magot nem termel. A hideg iránt igen érzékeny, épen azért vetése csak május, június hónapokban eszközölendő, mikor a kései fagyoktól sem tarthatunk.

Egy kat. holdra 1 h. liter vetőmag szükséges, sorba vetéssel 60—70 liter is elegendő. Gyomlálásra csak az esetben szorul, ha gyéren vetették, illetve kelt ki. Fejlődése alatt állati, növényi paraziták nem szokták bántani.

Aratása a vetéstől számított 6—7 hét alatt következik be, mikor alsó szemei megfeketedtek. Aratás után úgy járunk el vele, mint a gabonafélékkel. Sovány talajon 5—6 hliter, gazdagabb talajon 10—12 hl. magot termel, szalmája alomnak használható fel.

Mint igen jó mézelő növényt a méhészeknek is kiváló figyelmébe ajánljuk. Vetőmagot a méhészegyesület hajlandó Háromszék megyéből beszerezni s vételáron a gazdaközönség rendelkezésére bocsátani. Termelni szándékozók jelentkezzenek a név és mennyiség megjelölésével az egyesület titkári hivatalánál Székelyudvarhelyen.

Az elnökség.

A vármegyei méhészegyesület fennebbi felhívását a legszívesebb készséggel közöljük és magunk részéről is melegen ajánljuk közfigyelembe annál inkább, mert „Törökbuza, zab, haricska” címmel az eszmét a „Székely-Udvarhely” múlt évi 100-ik számában mi hoztuk felszínre. Ohajtandó volna, hogy e felhívás vármegyészerte visszhangot keltsen s már ez évben minél nagyobb körben gyakorlatba vétessék. E célból felkérjük a vármegye alispánját is, hogy a rendelkezésére álló propagálási eszközökkel álljon az ügy mellé és a nép érdekében munkálkodjék közre, hogy a haricskatermelés e vármegyében, az arra alkalmas hegyoldal helyeken felkaroltassék. Ezt egyrészt a vármegye közigazgatási életének helyes irányítása, másrészt pedig a nép jövedelmi forrásának fokozása szempontjából, csakis kedves kötelességének tekinthetik s hisszük és reméljük, hogy fogja is tekinteni. SZERK.

Irodalom.

— **Olcsó Jókai.** Mi alatt az egész sajtó és közvélemény azon vitatkozik, hogy a nagy költő halhatatlanságának ércbe öntött vagy kőbe faragott szimbólumát miképp kellene méltón megalkotni, azalatt csendesén, zaj nélkül és annál mélyebben veti gyökerét a nagy tömegek lelkebe Jókai minden dicsőségének, győndőrosztó mesés gazdagságának a megismerése. Történik pedig ez a hatásban és jelentőségében nagyszerű folyamat az Olcsó Jókai szapora, mozgékony és páratlanul olcsó füzetei révén, melyek életerők valóságára váltják azt, aminek a szobor csak jelképe lesz. Az Olcsó Jókai februári számai — melyek minden könyvesboltban kaphatók — a következők: 21. Még sem lesz belőle tekintetes asszony. 22. A csigák regényei. 23. A fránya hadnagy. 24—25. Rendkívüli nők. 26—30. Egy játékos, aki nyer.

HIREK.

— **Erdélyi vasutpolitika** címmel a Budapesti Hírlap pénteki számában igen komoly és figyelemre méltó cikelyt közöl. Ugyanazon argumen'umokat hangoztatja, a melyeket mai számunk más helyén mi is felhoztunk. Vajha illetékes helyeken végre már meghallgatásra találnának a komoly szavak. A nagy érdekeket szolgáló kitünő cikelyre még visszatérünk és esdve kérjük a magyar sajtó hazafias érdekért küzdeni kész bajnokait, foglaljanak állást a keleti határszél védelme érdekében. Ennél fontosabb országos kérdés, nem sok van.

— **Kinevezés.** Az igazságügyi miniszter Nagy Samu székelyudvarhelyi törvényszéki átalakító díjnokot az oklándi járásbíróshoz írnoknak nevezte ki.

— **Nőegyleti fillérestély.** A székelyudvarhelyi jótékony nőegyesület e hó 7-iki fillérestélye, melyet a Budapest-szálló termében tartott és a melyet Kovács Margitka, Laczkó Irmus és Siegmund Gertrud rendeztek, minden tekintetben kiválóan sikerült. A fejdíszes gyermek fillér csoport alá foglalt kedvességekben, nagy gyönyörűséggel telt az előkelő és a természet zsufolásig betöltő közönségnek. Ezután feszült érdeklődéssel várták a következő műsorszámot, mely Betegh Böske magánjelenete volt. Mükedvelői képességét a nőegyleti fillérestély közönsége előtt most mutatta be először s már ez is láthatóan fokozta a kíváncsiságot. Zajos tapsokkal fogadták a dobogóra lépésekor és — őszintén szólva — a nőegyleti fillérestélyeken szokatlanul nagy figyelemmel kísérték előadását. Különösen a Kónya Jancsi ügyes kíséretével énekelt dalokat általános elismeréssel, valóságos tapsviharral jutalmazta a közönség és a sikeres szereplés után, egymást érték a gratulációk. Majd Broós Károly, Dunst László és Zerbos Vilmos összevágó, szép éneke után, meglepetésül Dunst László adta elő humoros, helyi epizódokat felölelő ügyesen összeállított monológját. Végül pedig társasjátékok és éjfél után 1 óráig tartott kedélyes táncmulatság zárta be a valóban igen szép sikerű fillérestélyt, melyen azelnöki tisztet Homolay Lajosné kir. pénzügyi tanácsosné töltötte be és a melyen jelen volt Török Pálné tiszteletbeli elnökasszony is. — z... i.

— **Feminizmus az iparosok szabad lyceumán.** Dr Pál Ernő ügyvéd, városi tisztifőügyész ma (vasárnap) d. u. 2 órakor az iparosok szabad lyceumán igen nagy fontosságú, a mai társadalmat közéről érdeklő kérdéssről tart előadást. Kívánatos, hogy minél szélesebb körű hallgatósága legyen a nőkérdés ismertetésének.

— **Székely iparosok.** Az inaselhelyezési akciónak eredményeit kívánja számba venni a marosvásárhelyi kereskedelmi és iparkamara. Az adatgyűjtést széles körben megindította. Köszönettel venné azonban, hogyha a már önállóvá lett iparosmesterek maguk is jelentkeznének a kamaránál való nyilvántartásba vétel végett. Fölkéri azokat a fiatal iparos mestereket, illetőleg kereskedőket, kik a kamara közvetítése útján nyerték kiképeztesítésüket, hogy jelenlegi tartózkodási helyüket levelező-lapon jelentsék be. László Gyula.

— **Polgári fillérestély.** A polgári önképző és segélyező-egylet e hó 13-iki (keddi) fillérestélyén felolvas Dekán Samu ref. koll. tanár, szaval Bartók Rózsika, monologot ad elő László Tibor, énekel Török József, dialogot adnak elő Csoma Emma és Hodor Berta zenél a ref. koll. önképző-köri zenekar. Ifj. Rájk József zenekísérettel szaval. Az estélyt Kiss Erzsike, Rájk Vilma, Petrikó Gyula és Rájk Sándor rendezik. A hushagyó

keddi jelmezés fillérestélyre is nagyban folytak az előkészületek. A meghívókat a napokban küldik szét.

— **Szájdel Zsuzsa** a szerető és szeretett testvér, unokatestvér, nagynéni, jó rokon és barátóné e hó 9-én reggel 4 órakor, életének 63-ik évében, a haldoklók szentségének áhítatos felvétel után jobb létre szenderült Székelyudvarhelyt. Temetése a róm. kath. egyház szertartása szerint tegnap délután általános részvét mellett történt meg. Az engesztelő szt. miseáldozatot pedig holnap reggel a Szent Ferenc rendiek templomában mutatják be lelkeért az eget Urának.

— **Erdélyrészi kirakó vásárok.** Február 12-én Kovászna, Szászbanyicza, Magyarország, 14-én Eczel, Hátszeg, Homoródszentmárton, Papolcz, Zsibó, 15-én Alsósőzpor, 16-án Kibéd, Nagyajta, Zabola, 19-én Vámosgálfalva, Csikkarczfalva, Czege, Küküllővár, Szászrégen, 20-án Abrudbánya, Aczina, Bánffyhunad, Tövis.

— **Az O. M. G. E. jutalmai.** Az Országos Magyar Gazdasági Egyesület e hó 5-én tartott igazgató-választmányi ülésén, mely Gróf Károlyi Mihály elnöklete alatt volt, Mutschenbacher Emil titkár javaslatára az Udvarhelymegyei Gazdasági Egyesület által Székelykeresztúron február 29-én és március 1-én rendezendő erdélyi-magyar bikaállítás díjazási céljaira egy 100 koronás bikadíjat és egy bronzérmét engedélyezett. Ez alkalommal az elnök nagy elismeréssel szólott Szilassy Zoltán, az O. G. E. Sz. titkárának és Buday Barna, a „Köztelek“ fellelős szerkesztőjének két évtizedes közhasznú és érdemes működéséről, melyet az igazgatóválasztmány jegyzőkönyvileg elismerve, tiszteletükre később ünnepséget rendez.

— **Firtosváraljai olvasó és dalkör** e hó 24-én énekléssel, szavalattal, monologgal és színelőadással egybekötött táncvigalmat rendez.

— **Miniszteri rendelet a lovakról.** Gróf Serényi Béla földművelésügyi miniszter rendeletet intézett a törvényhatóságokhoz, a melyben az elesigázott és nyomorék lovaknak fuvarozásától való eltiltását elrendeli. Nemcsak nagy városokban, de kisebb helyeken is bérkocsisok és fuvarosok olyan lovakkal fuvaroznak, hogy szánalom rájuk nézni. Általános megütközést kelt az az embertelen bánásmód, amelyben az elesigázott lovakat részesítik. Kíéhezhető, sőt néha sérült lovaknak kegyetlen ostromozását és végkimerültség következtében azok összerokadását látja a járókelő. Nem csak humanitárius érzések, de gazdasági szempontok is megkövetelik, hogy ez a kegyetlen bánásmód hatósági uton megakadályoztassék és ha kell, a törvény teljes szigorával is lehetlenné tétessék. A földművelésügyi miniszter fölhívja a törvényhatóságot, hogy a bérkocsisok és a teherszállító fuvarosokat ellenőrizze s az intézkedések szigorú megtartására szorítsa.

Közönség köréből*

Kedélyes állapotok

a — „pénztár“-nál.

A „pénztár“ a nála megszokott fölényes modorban „az érdekelteket tájékoztat“-ja. Hát én mit csináltam!? Hangot adtam annak a sok keserűségnek, ami város- és vármegyeszerte felgyülemlött...

A „pénztár“ azt mondja, hogy a „Székely-Udvarhely“ ez évi 8. számában e helyen bemutatott „felhívás“-át „egyes értelmetlen egyének félremagyarázták“. Hát kérem t. c. „pénztár“, kellett ahhoz magyarázat!? Hiszen, akinek egy cseppnyi sütnivalója van látja, hogy az autonóm jogkörben élő „pénztár“-i tagokat „igenis“ nines joga

*E rovatban minden közérdekű felszólalásnak helyet adunk a beküldő felelősségére. Szerk.

a „pénztár“-nak „szabályszerű módon (értve a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“) maga elé idézni“ — még „azok érdekében“ sem. Aki ezt nem tudja, az ne beszéljen mások „értelmetlen“-ségéről, hanem nézzen a tükörbe — bajuszpedrés nélkül is...

Szóval a „pénztár“ (és tehát nem „hivatal“) elismeri, hogy maga elé idézte a tagokat s ezzel igazolta cselekményének jogtalanságát. Arról azonban nem beszél, hogy milyen módon és modorban tette ezt. Mivel valakit felkérni a szives megjelenésre (mert csakis ez áll jogkörében a tagok és munkaadók keservesen kiizzadt filléreiből föntartott „pénztár“-nak), vagy pedig valakit „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ beidézni, e között talán mégis van egy kis különbség. Ugy-e kedves „pénztár?“ Különbség van, annál is inkább, mivel azt már mindenki tudja, hogy a „pénztár“ avval a nagy hatalommal még sincs felruházva, hogy rendőrséggel maga elé hurcoltassa a tagokat és munkaadókat s így kényszeríttesse a megjelenésre, hogy aztán a pénztár igazgatója perzsa szőnyeggel bevont, mahagoni butorokkal ékesített „hivatalos helyiségében“ szörnyű nagy hatalmat a fogva fogva reszkető tagokkal éreztessen és így vasas marokkal vallomásokat csikarjon ki tőlük; magára öltve a bírótalárt. Nem, ilyen nagy hatalma a „pénztár“-nak még nincs és valószínűleg nem is lesz egyhamar.

De téves a „pénztár“ ama kijelentése is, mintha a tagok közvetlenül a saját érdekében idéztettek volna meg a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“. Világért se higgye a t. c. „pénztár“, hogy azok a tagok csakúgyan annyira „értelmetlen egyének“ és disztíngválni nem tudnának.

Jól tudják a beidézettek mindnyájan, hogy a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ történt beidézés miért volt a „pénztár“-nak — és nem a tagoknak — szükséges. Azt is tudják, hogy az egészségi állapotuk iránt történt feltűnő érdeklődés, sem miattuk a tagok miatt volt.

Hiszen a szállongó hírek egészen mást igazolnak. Ezek azt allítják, hogy a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ kihallgatott tagokkal az foglalták jegyzőkönyvbe, hogy egy bizonyos időben tényleg betegek voltak-e és egy bizonyos orvos öket tényleg meglátogatta-e s ha igen: tényleg hányszor.

E kérdésekből mindenki csak egyet következtethet és pedig azt, hogy a „pénztár“ ketségbe merte vonni a benyújtott orvoslátogatási számla adatainak valódiságát. Nem gondolva arra, hogy az ilyen eljárással az orvosi kart lebecsüli. Mert még gondolatban sem tételezhető fel olyasmiről, hogy egy orvos — kétéshírű korcsmáros módjára — dupla krétával számítson a pénztárnak. Ezt vármegyénk egyetlen orvosáról sem szabad, nem lehet feltételezni.

De hát a „pénztár“ a „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“ — úgy látszik — ilyesmi kisütésében is munkálkodik. Csak aztán nehogy mégis „kegyelmi kérvény“ legyen a vége, mert az orvosi becsület igen kényes és nagyon drága, s mivel ilyesmi — hála Istennek — nálunk tényleg van.

Különben azt már mindenki tudja, hogy akár megidézés, akár másféle dolgokban legyen része a tagok- és munkaadóknak, csak ilyen „törvényes jogkövetkezmények terhe alatt“-féle modort várhatnak a „pénztár“-tól. Sőt úgy értesülök, hogy nemcsak a tagokkal, hanem egyes hatóságokkal szemben is olyan modorban átiratoz a „pénztár“, hogy az illető hatóság vezetői tényleg és méltán felháborodnak.

Sehol sem illik jobban tehát, hogy: aki nem tud arabusul, az ne beszéljen arabusul és „Ne suter ultra crepidam“...

Egyelőre csak ennyit. De azért még van és lesz tovább is. Mert annak a fránya nagy lábón élő „pénztár“-nak meg kell tudnia, hogy nem a tagok vannak érette, hanem éppen megfordítva áll a dolog.

ABOLICIONISTA.

Betegh Böske
Fellelős orvosi

Február elején megnyilik — Székelyudvarhelyt Kossuth-u. 25. sz. a. az új férfi és női divatáruház

Nagy választék mindenféle férfi, fiu, női és leányka készruhákban, női kosztümök, pongyolák és különféle bluzckban. Állandó raktár mindenféle női és férfi divatickekben.

Czell Frigyes

és Fiai

bortermelők és borszárművelők
Medgyes.

Legjobb beszerzési forrás természetadta valódi erdélyi hegyi borokban. Hordókban és palackokban. Kitűnő sajáttermés és vörös borok.

Arany, Ezüst, Vas, Bronz, Porcés ár- és Fa **Régiségeket** megbiz-
tásból
azonnal megvásárol, esetleg értékel
vagy utasítást ad.

Hagyatéki árveréseken
mint vevő résztvesz.
Arany, brilliáns éksze-
reket, ezüst tárgyakat
(tört állapotban is) bár-
milyen összegre vásárol

**Dietrich Gyula ötvös-
mester.
Kolozsvárt.**

Levélbeni megkeresésre azonnal vá-
laszol
Sürgőnyeim: **Dietrich
ékszerész Kolozsvár**

B O R!

**Fernengel Gyula székely-
udvarhelyi borszárművelő-
kedőnéi**

a legjobb minőségben, nagy választékban és legelőnyösebb árak mellett nagyban és kicsinyben kapható. A kedvező szüreti kilátásokra való tekintetből ármérséklés

Kiadó lakások.

Székelyudvarhelyt, Szt. Imrő 14 szám alatt egy emeleti utcai 5 szobás lakás és egy udvari 3 szobás földszintes lakás, hozzá tartozókkal együtt kiadó. Értekezni lehet Fekete Bónián tulajdonosnál.

**Udvarhelyvármegye Nemes Csa-
ádjai.** Szerkesztette: Pálmay József. Ára füzve 16 K. Mig a készlet tart kapható: Betegh Pál könyvkiadónál Székelyudvarhelyt. E díszesen kiállított, az egyes családok címereivel illusztrált mű, igen becses család-történeti adatokat tartalmaz.

**H AT ES FÉL MIL-
LIO** vagyis százhuszezer fi-
zető tagja, négy
százat meghaladó fiók-
pénztára és közel 200
tagesoporlaja van a
Magyarországi Munkások
**Rokkant és Nyugdíj-Egy-
letének** (Budapest, VIII.
József-u. 23.) A magyar
állam évi 5000. K-ával
segélyez. — Mindenki
tagja lehet 20, 24 vagy
30 filléres heti tagság
illeték mellett, a mely-
lyel szemben tíz év
mulva, rokkantság ese-
tén, évi 424 K 50 f,
509 K 60 f vagy 618
K 80 f állandó segélyt,
40 év mulva pedig évi
624 K, 728 K vagy 884
K nyugdíjat biztosit
Ezeken kívül számos elő-
nyel vannak. Bővebb tá-
jékoztatás Székelyudvar-
helyt az állami elemi is-
kola helyiségében havon-
ként kétszer, az **ELSŐ** és
HARMADIK vasárnap d.
u. 2-3 óra között sze-
rezhető. **BEIRATKOZÁS**
ugyanekkor van.

Aspirin

Mint hogy sűrűn előfordul, hogy a valódi Aspirint utánzatokkal helyet-
tesítik, kérjük az Aspirint csak is az általunk forgalomba hozott

Aspirin-Tabletta

alakban vásárolni, a melletti lerajzolt **erediti csomagolásban.** (1 üvegeső
20 Tablettával á 0,5 gr. K 1.20).

Minden Tablettára az Aspirin szó van rábélyegezve.

Csak is ezen Tabletták nyújtanak biztosítékot a készítmény valódiságáért,
és minden más mint nem valódi visszautasítandó.

Aspirint kizárólag erediti tablettáinkban kérjen.

**Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co.,
Elberfeld und Leverkusen b. Mülheim a. Rhein.**

SZEKELY-UDVARHELY

tiszta 48 as függetlenségi lap.
Udvarhelyi levelezőlapok
közönlönye. Megjelenik hetenként
2 szer. Előfizetési ára félévre
5 K. Elterjelegésénél fogva hír-
detésekre a legalkalmasabb.

Ez a Adria Rákóczy Szt-István Szepesi len
legjobb magyar gyártmányú díszleveledpapirok. Ezekon kívül
közönséges és finom, szines és virágos leveledpapirok és borítékok,
leveledpapirok, gyász-
leveledpapirok stb. **Képes levelezőlapok** 20-féle helybeli felvétel.
Nagy választék tájképes
virágos, genre, művész- és alkalmi kártyákból és üdvözlő jegyekből

Allandóan kaphatók mindenféle

kész nyomtatványok,

u. m. községi, körjegyzői, szol-
gabirozási, végrehajtói, ügyvédi,
lelkész, iskolai, üzleti és külön-
féle magánügyi nyomtatványok.

NYOMTATVÁNYRAKTÁR

KÖNYVNYOMTATO- ES KÖNYVKÖTŐ-INTÉZET

BETEGH PÁL

KÖNYV-, ZENEMŰ- ES PAPIRKERESKEDÉS

Mindenféle színű, nagyságu, su-
lyu és minőségű irodai és i-

PAPIROSOK

vonalzott és sima leveledpapirok,
vonalzott és rovatos papirok,
rajzpapirok, írógéppapirok, eso-
magoló és selyempapirok, má-
solópapirok, itató-papirok, szűrő-
papirok, torta- és befőző-papi-
rok, könyvkötő-papirok és papir-
különlegességek. Kártyapapirok.

Lemezpapirok minden sulyban.
hangjegypapirok. Sorvezetők.

Irkák, füzetek,

jegyzetkönyvek, hangjegyfüze-
tek, rajzfüzetek, vázlatkönyvek,
diszminták, szepirási és rond-
irási minták. Olcsó legyező-fal-
rajzek, klozetpapirok, szivarka-
hüvely, szivarka s névjegyárcák
Dohány-ésszivartárcák bőrből és
fémbeől. Bortárcák, pénzes-erszé-
nyek, okmány és irománytáskák.

Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. (saját ház).

Ajánlja modern gépekkel szakszerűen berendezett villam-motoros KÖNYVNYOMDÁJÁT

mindenféle könyvnyomdai munkák, u. m.: művek, füzetek, tábla-
zatok, hatósági és üzleti nyomtatványok, meghívók, eljegyzési és
esküvői kártyák, névjegyek, falragaszok, körlevelek, gyászjelentések
stb. pontos és jutányos áron való elkészítésére. Ajánlja továbbá

könyvkötészetét

honnan izléses munkák a legrövidebb idő alatt olcsó áron kerülnek ki

Acélirótollak, rondtollak, üveg-
tollak, tollszárok, disztollszárok.
Ironok, fekete, szine
ironok, nótes-ironok, esaváriro-
nok (crayonok), zsebironok, esa-
varironbetétek, ironvédők, iron-
hegyezők. **Kréták**, iskolai, kávé-
házi és fajlező kréták, szines
kréták. **Tinták**, legjobb irodai és
másoló tinták, szines, vegy- és
ruhajelző-tinták, bélyegzőfesték,
tus, mézga, folttisztító, bronz.

HEGEDŰ, hegedüvonó, hurok,
hegedü-iskola, hegedü-alkatré-
szek. Gramophon és fonográfok,
lemezek és hengerek. Hang-
goló-sipok és orgonák. Mono-
grammok fehérnemű és level-
papirjelzésre. Kézi nyomda. —
Különféle bélyegzők, pecsétnyo-
mók, pecsétjegyek, pecsétviasz,
festékpárnák, ostyak. Ajtóablák
és névfeliratok öntött fémből,
erdészkalapácsok gyári árban.

A hazai és külföldi jeles írók
művei, ifjusági iratok és képes-
könyvek folyton vannak készlet-
ben. Teljes Magyar Könyvtár".
A székelyudvarhelyi középisko-
lákban és a városi és megye
elemi népiskolákban használat
ban levő **összes tankönyvek** rak-
tára. Szótárak, térképek, naptá-
rak, imakönyvek, albumok, em-
lekkönyvek, üzleti beiró könyvek
főkönyvek, pénztárkönyvek, nap-
lók, jegyzőkönyvek, másoló-
könyvek, bevásárló könyvek
zsebkönyvek (notesek), pénztár-
tömbök (Block), bárea és szel-
vénykönyvek.

Körzők,

vonalzók, háromszögek, szögmé-
rő, rajzdeszkák tolltokok, itató-
deszkák, olaj-s zleszték minden
szinben. Eesetek. Irodai és zseb-
tintatartók, disztintatartók, toll-
állványok, szivacs-esésze, író-
mappák. Legjobb dörzsmézőgák,
gummisalagok. — Rajzszögek,
szőnyeg szegek, kapesok stb.